

Bildfront, »Disputation», tusch, 1989.

Från redaktionen

Det är tio år sedan *Kvinnovetenskaplig tidskrift* började komma ut. Vad är lämpligare än att fira detta med ett forskningspolitiskt nummer? Det finns främst två skäl:

1. Kvinnovetenskapen är ung och på intet vis etablerad som forskningsinriktning i vårt land. Samtidigt vinner den hela tiden i inflytande och kräver rejäla basresurser för att kunna leva upp till de växande för-

väntningar som ställs – både från samhället som behöver kunskap om maktförhållandet mellan könen på samtliga nivåer – och inte minst från universiteten som behöver det kritiska och innovativa perspektiv den erbjuder. Detta måste beaktas i 1990 års forskningsproposition.

2. Samtidigt passar vi på att inventera och summera insatserna och artikulera kvinno-

vetenskapens växande medvetenhet om sin livskraft och sitt framtidsperspektiv.

*

För det tycks vara så att om inte vi gör reklam för oss själva, så gör ingen annan det heller. Det är en misstanke som växer till övertygelse vid läsning av den nyutkomna, mycket ambitiösa och informativa skriften *Universitet och samhälle* (red Nybom). Där uttalar sig tre kvinnor och sexton män om vetenskapens samhälleliga roll i allmänhet och forskningspolitik i synnerhet: historiskt och framåtsyftande. Dessa statsvetare, idéhistoriker, pedagoger, historiker, vetenskapsteoretiker och sociologer tycks omedvetna om förekomsten av ett annat kön än det manliga. Nästan utan undantag är den student, forskare, lärare och professor som åsyftas en *han*. Universitetens roll från medeltiden och framåt beskrivs exempelvis utan den enkla upplysningen om när kvinnor fick tillträde till högre utbildning – som om vi inte fanns!

Ordet kvinna förekommer endast i Sven-Eric Liedmans artikel, som icke förty heter »Forskaren och *hans* patroner». Den optimistiska kvinnoforskaren räknar in sig i kategorin »nydanande forskning» och delar Björn von Sydows förhoppning att universiteten ska ges bättre möjligheter att stödja förnyelse genom att tillgodose nya forskargenerationers behov. I dag har dessa, i likhet med kvinnoforskarna, ringa makt över forskningsresursernas fördelning och utformningen av undervisningen.

I volymen *Universitet och samhälle* fokuseras frågan om å ena sidan universitetens självstyrning och å andra sidan statsmakternas önskemål om samhällsrelaterad forskning. Politiskt har nämligen utbildningspolitiken vacklat mellan att proklamera forskningens frihet och önskan att centralstyra i samhällets intresse. I detta sammanhang är kvinnoforskningens särställning intressant, men berörs tyvärr inte. Den producerar en klart samhällsrelaterad kunskap som är till gagn för stora folkgrupper och rörelser, vilka inte har de ekonomiska medlen att »köpa forskning». Något tillspetsat uttryckt: vilken kapital-

stark grupp är intresserad av forskning om bostadsområdenas betydelse för kvinnors vardag eller åldrade kvinnors hälsa?

I en passus nämner dock Margareta Bertilsson feministisk teori som ett av ifrågasättandena av det vetenskapliga sanningsbegreppet, men för inte diskussionen vidare, vilket hade varit intressant. Kvinnovetenskapen hotar nämligen ett klassiskt bildningsideal med föreställningen om absoluta sanningar och värderingsfri kunskap. I den förvirring som svenska universitet och högskolor befinner sig för närvarande (med alltmer forskning beställd utifrån och skild från universitetets organiska sammanhang) kan kvinnoforskningen knappast undvaras, den visar konkret fram vinsten av att hålla helhetsbilden, med alla dess komplikationer, ständigt aktuell. Kvinnovetenskapen pekar på behovet av ständig förnyelse. Dess kritiska potential visar sig i den tvärvetenskapliga öppenheten, vilken är ett barn av dess djupt demokratiska förankring. Sin styrka hämtar den i det faktum att den materiella erfarenheten (vardagens), dvs forskarens hela liv som kvinna, bildar utgångspunkt för forskningsperspektivet och inte trängs bort som »ovetenskapligt».

Landets åtta kvinnoforskningsfora och -centra kräver samlat en omfördelning av forskningsresurserna. För perioden 1990-1993 vill de ha ekonomiska resurser på 2 miljarder per budgetår till varje universitetsort. Frågan är om statsmakterna har råd att säga nej till fortsatt vetenskaplig förnyelse för denna billiga penning.

*

»Samhället är impregnerat av genus och någon könsneutral medborgare existerar inte» sammanfattar Gerd Lindgren efter sin kritiska granskning av en rapport från den statliga maktutredningen i detta nummer. Kvinnovetenskapens teoribildning för fram medvetenheten om att en könsneutral forskning inte existerar, ett påpekande som får stora (och för dem som antar utmaningen, spännande) följder. Om detta vittnar ett antal manliga forskare som vi har intervjuat. I detta instämmer de kvinnliga forskare som

också uttalar sig, men de framhäver också de svårigheter – materiellt och ideologiskt – som aktiva kvinnoforskare möter.

Förvirringen är stor när det gäller hur den kvinnovetenskapliga kompetensen ska bedömas i förhållande till en allmän ämneskompetens, visar Anita Göransson inledningsvis i detta nummer. Kvinnoforskare tenderar att bli utnyttjade som kungens lilla piga: proffs på den allmänna huvudfåran i sitt ämne bör hon vara allmänt innovativ samt dessutom en hejare på sitt specialgebit: kvinnoforskning.

Men kvinnoforskarna tycks ändå vara optimistiska när de ser hur nydanande det kvinnovetenskapliga teoretiska perspektivet är för deras ämnen i stort. Synnöve Clason framhäver hur den feministiska kritiken från början detroniserade det manliga »problemformuleringsprivilegiet», vilket bl a på litteraturvetenskapens område resulterade i att synliggöra tidigare fördolda strukturer (mönster, strategier) även i manliga verk. »En ny aspekt behövdes, en observationspunkt från manssamhällets utkant, för att det självklara skulle bli mindre självklart», skriver hon.

I USA är inget längre självklart, åtminstone inte på litteraturvetenskapens område. Ebba Witt-Brattström rapporterar från ett paradigmskifte: både manliga och kvinnliga forskare sysslar av hjärtans lust med genusproblematiserande litterära analyser.

Men man behöver inte gå längre än till Norge för att konstatera att Sverige ännu är ett u-land när det gäller etablering av kvinnoforskning. I Norge, skriver Tamar Bermann, är man i full fart med att utvärdera den stora satsningen på kvinnovetenskap och lägger fram forskningsprogram för fem år framåt som ska säkra dess framtid.

Aino Saarinen leder oss igenom vår korta men stora kunskapsutveckling – det rör sig ju trots allt om ett teoretiskt perspektiv som endast har 15 år på nacken! Frågan är: vad utmärker en annorlunda vetenskap? Kring en sådan definition behövs mera forskning. Inte minst en av kvinnoforskningens mest aktuella utmaningar – hur vi

ska integrera studiet av manligheten – kräver noggrann eftertanke.

Hur det kan gå när studiet av kvinnligheten inte är integrerad i det vetenskapliga perspektivet visar Gerd Lindgrens granskning av en central utredning om hur makten i Sverige ser ut. De tre forskare som står bakom rapporten *Medborgarnas makt* kunde inte förklara skillnaden mellan könen i sättet att utöva makt med annat än vaga hänseftningar till föreliggande »filosofiska samband». Lindgren påpekar att dessa *kan* preciseras med hjälp av en mer avancerad analys som kvinnovetenskapen erbjuder, men som förutsätter att privatsfärens strategier inte, som i all samhällsforskning hittills, väljs bort.

Kulturgeografen Tora Friberg och bostadsforskaren Ann Schlyter visar med ett praktiskt exempel på kvinnoforskningens innovativa karaktär. I sin empiriska forskning har dessa forskare ställts inför konkreta metodproblemen när de ställt feministiska frågor till sitt material. Resultatet blev ett nytt och användbart begrepp!

Inför *KVT:s* tioårsjubileum har vi bitt tre av kvinnoforskarna i den första redaktionen att berätta om sina erfarenheter av arbetet med tidskriften. I deras samtal speglas kvinnoforskningens explosiva utveckling.

Vi som har arbetat med detta nummer har slagits av hur bred, kreativ och nydanande kvinnoforskningen i Sverige är i dag. Det är bara några exempel vi kan publicera i detta nummer och *Kvinnovetenskaplig tidskrift* har som det verkar en bottenlös källa att ösa ur för kommande nummer. Under 1990 kommer vi att publicera temanummer om språk, välfärd, sexualitet och filosofi. Inför 90-talet måste kvinnovetenskapen ges erkännande från statsmaktens sida. Det behövs om kvinnoforskningen ska kunna lämna sina slitna första förutsättningar bakom sig och fortsätta växa i bredd och styrka.